

Hotărârea CNCD privind acuzațiile la adresa BOR că ar fi o organizație anti-umană

Hotărârea nr. 712 din 4.12.2013

Dosar nr.: 459/2013

Petiția nr.: 3656/29.05.2013

Petent: Ai B

Reclamați: A D, S.C. Adevărul Holding S.R.L.

Obiect: acuzații la adresa Bisericii Ortodoxe Române că ar fi „o organizație anti-umană, criminală, anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria bunăstare”.

I. Numele, domiciliul și sediul părților

I. 1. Numele și domiciliul petentului

1.1.1. B. A.

I. 2. Numele, domiciliul și sediul reclamaților

1.2.1. A. D., domiciliu necunoscut

1.2.2. S.C. Adevărul Holding S.R.L., Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, sector 2, București, RO18990288.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

2.1. Petentul consideră discriminatorie publicarea unui text pe blogul reclamatului care afirmă despre Biserica Ortodoxă Română că ar fi „o organizație anti-umană, criminală, anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria bunăstare”.

III. Citarea părților

3.1. În temeiul art. 20 alin. (4) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare (în continuare O.G. nr. 137/2000), s-a îndeplinit procedura de citare față de petent. Petentului i s-a solicitat să clarifice calitatea procesuală activă (interesul direct). Față de primul reclamat nu s-a putut îndeplini procedura de citare.

3.2. Petentul a fost citat pentru data de 9.07.2013.

3.3. Petentul nu s-a prezentat la audiere.

3.4. Prin Adresa nr. 4208/19.06.2013 s-a trimis o adresă către S.C. Adevărul Holding S.A. prin care au fost solicitate datele de identificare ale reclamatului.

3.5. S.C. Adevărul Holding S.A. nu a dat curs solicitării.

3.6. Petentul și al doilea reclamat au fost citați pentru data de 26.11.2013.

3.7. La audierea din 26.11.2013 părțile nu s-au prezentat.

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentului

4.1.1. Petentul, prin petiția înregistrată la CNCD cu nr. 3656/29.05.2013, arată că reclamatul a publicat pe un blog găzduit de cotidianul „Adevărul” un text care afirmă despre Biserica Ortodoxă Română că ar fi „o organizație anti-umană, criminală, anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria bunăstare”. Se consideră vizat direct de o astfel de afirmație, în calitate de creștin ortodox.

A depus la dosar înscrisuri.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. Colegiul director constată că o persoană, utilizând numele de A.D., a publicat pe un blog găzduit de cotidianul „Adevărul” un text care afirmă despre Biserica Ortodoxă Română că ar fi „o organizație anti-umană, criminală, anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria bunăstare”.

5.2. Petentul a indicat în petiție „adresa și alte date de contact necunoscute”.

5.3. Colegiul director a încercat identificarea reclamatului la singura sursă posibilă, însă S.C. Adevărul Holding S.A. nu a dat curs solicitării.

5.4. Art. 11 alin. (1) al Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor prevede: „Petiția privind acte sau fapte de discriminare va cuprinde: a) numele, domiciliul sau reședința părților ori, pentru persoanele juridice, denumirea și sediul lor. Dacă reclamantul locuiește în străinătate, se va arăta domiciliul ales, unde urmează să i se facă toate comunicările privind soluționarea petiției”.

5.5. Colegiul director nu interpretează această prevedere în mod restrictiv și nu respinge petițiile dacă nu se specifică numele și domiciliul reclamatului, încât acest lucru adesea este imposibil. Prin urmare depune toate diligențele posibile pentru a afla aceste informații necesare soluționării petiției.

5.6. În cauza supusă soluționării identificarea primului reclamat nu a fost posibilă.

5.7. În consecință s-a introdus în cauză al doilea reclamat, care găzduiește blogul în cauză, clasând petiția ca fiind incompletă privind primul reclamat conform prevederilor art. 11 alin. (1) al Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor.

Opinie majoritară privind calitatea procesuală activă a petentului, exprimată de: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Teodora, Cazacu Ioana Liana, Haller István, Lazăr Maria, Panfile Anamaria, Stanciu Claudia Sorina:

5.8. Constatăm că deși afirmațiile care fac obiectul cauzei se referă la o persoană juridică, și anume Biserica Ortodoxă Română, ele pot afecta imaginea persoanelor de religie ortodoxă, petentul specificând că se simte lezat în calitate de persoană care aparține acestei religii.

5.9. Prin urmare se respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentului, invocată din oficiu.

Opinie separată privind calitatea procesuală activă a petentului, exprimată de Vasile Alexandru Vasile:

OSE 5.8. Față de aspectele reținute și prezentate în cauza, urmează a fi expuse motivele care consider că stau la baza respingerii petiției formulate de către petentul Andrei Boambeș, ca fiind formulată de către o persoană care nu are calitatea de a formula o asemenea petiție.

OSE 5.9. Astfel, din prezentarea faptelor se reține că este sesizat un posibil comportament discriminatoriu, față de credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, concretizat/individualizat prin publicarea unui articol de presă (preluarea postării de pe blogul reclamatului Alex Dimitriu și postarea acestuia pe pagina de internet a SC Adevărul Holding SRL) în care sunt făcute o serie de afirmații, la adresa Bisericii Ortodoxe Române.

OSE 5.10. Observând pagina de internet unde a fost publicat articolul în speță, reținem că acesta începe expunerea prin prezentarea unei inițiative BOR, care a condus către scrierea și publicarea articolului în speță. Astfel, „Patriarhia Română a emis un comunicat prin care «solicită Uniunii Europene să înceteze finanțarea activităților care includ distrugerea embrionilor umani, în mod deosebit în domeniile cercetării, ajutorului pentru dezvoltare și sănătate publică». Deci să blocheze unul din cele mai productive și promițătoare domenii ale cercetării”.

OSE 5.11. Continuarea articolului „Poate că reprezentanții BOR își imaginează o gașcă de cercetători alergând cu clești în mâini după femei gravide pe stradă pentru a le fura embrionii, sau chiar stând în fundul (aproape la propriu) cuplurilor în timpul actului sexual.

Din păcate pentru BOR (și susținătorii lor), acest comunicat/petiție denotă, ca de obicei, o lipsă totală de înțelegere a metodei științifice în general, și a cercetării celulelor stem embrionare, în special. Cum stau lucrurile în realitate?

În realitate, liniile de celule stem embrionare umane provin din embrioni de câteva zile (4-5 zile), rămași în urma fertilizărilor *in vitro*. Mai pe înțeles, cercetătorii amestecă spermatozoizii și ovulele în „eprubete”. Unele ovule se fertilizează și încep să se dezvolte; după câteva zile (în jur de 5), ovulele fertilizate s-au divizat suficient încât să devină o sferă de aproximativ 100 de celule, numită blastocită; o parte din blastocite sunt implantate în viitoarele mame care recurg la fertilizarea *in vitro*. Cum fiecare ciclu de fertilizare *in vitro* produce foarte multe blastocite, după completarea sarcinii, familia trebuie să decidă ce va face cu restul de embrioni, care au fost păstrați criogenic: pot continua să plătească pentru a îi ține criogenați, pot alege să îi distrugă, sau pot alege să îi doneze cercetării. Aceștia din urmă reprezintă sursa celulelor stem embrionare umane. Uneori se întâmplă ca unii embrioni să prezinte mutații genetice, și aceștia vor fi ori distruși, ori donați cercetării. Asta e realitatea... „momentul concepției” se petrece într-un laborator, în eprubete. Nimic mistic, nimic « miraculos », doar genetică, știință și tehnologie.

Să vedem acum și care sunt afecțiunile care pot fi prevenite/vindecate pe baza cercetărilor în domeniul celulelor stem embrionare, cărora BOR ar vrea... să le pună cruce: (...)

Și multe, multe altele...

În urma acestei inițiative, pot trage o singură concluzie: BOR este o organizație anti-umană, criminală și anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria lor bunăstare. Dacă ne dorim un viitor mai bun, pentru noi și pentru urmași, trebuie să sprijinim cunoașterea și investițiile în cunoaștere, nu misticismul ....”.

OSE 5.12. Urmare a unui val de reacții la adresa articolului, autorul revine cu un UPDATE 10 iulie 2013, în care susține „Poate că am fost prea dur în exprimare la început, așa că am considerat util să reformulez finalul, la distanță mai lungă de timp după scrierea acestui text, pentru a fi mai clar și mai bine înțeles. Încă este opinia mea că aderarea BOR la această inițiativă este o decizie pripită: fiecare dintre noi are dreptul la filozofii și credințe personale, însă problema apare când aceste credințe și filozofii, în dorința de a le transpune în domeniul public, ar putea duce pe termen mediu și lung la consecințe nedorite. Personal, nu aș vrea să fiu într-un viitor în care, de dragul a câteva zeci de celule cu o combinație de acizi nucleici diferită, o ramură incredibil de importantă a cercetării medicale a fost pusă pe butuci, și să îmi pun întrebarea «ce-ar fi fost dacă?». Sunt primul care recunoaște că nimeni, dar absolut nimeni, nu poate GARANTA că din cercetarea pe celule stem embrionare vor rezulta «leacuri minune», dar tocmai asta este ideea de bază a cercetării: dacă am fi ȘTIUT deja de unde vor rezulta soluțiile unora dintre cele mai vicioase boli ale umanității, am fi avut în acest moment rezolvarea și nu s-ar mai fi numit cercetare, ci industrie. Acest lucru e valabil în toate domeniile.

În final nu trebuie să uităm două lucruri importante: faptul că trebuie să ne ferim din a ne impune credințele personale asupra celor din jur (pentru că de fapt credințele sunt lucruri intime, nu publice), și al doilea lucru, cercetarea științifică este ca mintea umană: productivă și eficientă doar în momentul în care este lăsată liberă”.

OSE 5.13. De observat că în cadrul articolului în speță, se face vorbire despre o inițiativă a Bisericii Ortodoxe Române, ca organizație/instituție, ce are o conducere, o reprezentare în relațiile cu terții.

OSE 5.14. Critica opiniei majoritare, are în vedere tocmai acest aspect. Personal consider că petentul, ca și credincios, practicant credinței BOR, nu poate deține calitatea procesuală activă, așa precum aceasta este reținută de O.G. nr. 137/2000, republicată, actualizată, precum și de alte norme legale, și așa cum aceasta este definită de jurisprudența națională (prin prisma legislației naționale), nefiind reprezentant al BOR ca instituție (astfel precum BOR a acționat în comunicatul de presă, care a condus la formularea articolului criticat în prezenta speță), neavând un mandat de reprezentare expres, remis de către instituția/organizația BOR, către petent, pentru a reprezenta interesele acesteia, în fața CNCD, nefiind reprezentant al unei asociații (în sensul celor reținute de legislația asociațiilor și fundațiilor) care să averse asemenea drepturi colective, precum este reținut în O.G. nr. 137/2000.

OSE 5.15. Astfel, ordonanța, în ce privește calitatea procesuală activă reține: **art. 2 alin. (1)** - Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice; **art. 15** - Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate,

etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia; art. 20 alin. (1). Persoana care se consideră discriminată poate sesiza Consiliul în termen de un an de la data săvârșirii faptei sau de la data la care putea să ia cunoștință de săvârșirea ei; art. 20 alin. 6 Persoana interesată va prezenta fapte pe baza cărora poate fi prezumată existența unei discriminări directe sau indirecte, ...; art. 28 alin. (1). Organizațiile neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au interes legitim în combaterea discriminării au calitate procesuală activă în cazul în care discriminarea se manifestă în domeniul lor de activitate și aduce atingere unei comunități sau unui grup de persoane. (2) Organizațiile prevăzute la alin. (1) au calitate procesuală activă și în cazul în care discriminarea aduce atingere unei persoane fizice, la cererea acesteia din urmă.

OSE 5.16. Tot relativ la aceste aspecte, Procedura internă de soluționare a petițiilor și sesizărilor, aprobată prin Ordinul Președintelui CNCD nr. 144 din 11 aprilie 2008, dispune că: **art. 5.** Petentul este persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea faptei de discriminare împotriva sa; **art. 7** alin. (1). Persoana interesată este fie persoana care se consideră discriminată și sesizează Consiliul cu privire la săvârșirea unei fapte de discriminare împotriva sa, fie una dintre persoanele prevăzute la art. 8 alin. (1) și (2) ori alte persoane care au un interes legitim în combaterea discriminării și reprezintă o persoană, un grup de persoane sau o comunitate împotriva căreia s-a săvârșit o faptă de discriminare; **art. 8** alin. (1). Organizațiile neguvernamentale care au ca scop protecția drepturilor omului sau care au un interes legitim în combaterea discriminării au calitate procesuală activă în cazul în care discriminarea se manifestă în domeniul lor de activitate și aduce atingere unei comunități sau unui grup de persoane. (2) Organizațiile prevăzute la alin. (1) au calitate procesuală activă și în cazul în care discriminarea aduce atingere unei persoane fizice, la cererea acesteia din urmă.

OSE 5.17. După cum se observă, Ordonanța stabilește clar, condițiile în care persoanele pot formula petiții, asupra cărora să solicite intervenția CNCD conform ordonanței.

OSE 5.18. Revăzând textul – obiect al petiției – prin prisma dispozițiilor legale prezentate, observăm că petentul nu îndeplinește aspectele – condiții, ce fac vorbire despre calitatea procesuală activă. Petentul nu dovedește un anume drept încălcat, în condițiile în care articolul nu îl vizează. Da, într-adevăr, se face vorbire în cadrul articolului despre BOR (și susținătorii lor), însă nu susținătorii BOR sunt vizați în momentul în care se aduce critica demersului BOR, nu susținătorii/credincioșii BOR sunt vizați în momentul în care se cataloghează BOR a fi organizație anti-umană, criminală și anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria lor bunăstare.

OSE 5.19. La nivel de jurisprudență se recunoaște dreptul persoanelor de a înainta acțiuni în apărarea sau promovarea unor drepturi/obligații, în condițiile în care acestea îndeplinesc anumite condiții de admisibilitate (cu referire la calitatea procesuală activă – dreptul de a promova o acțiune), respectiv: capacitate procesuală (de exercițiu și folosință), calitate procesuală, existența unui drept, justificarea unui interes legitim.

OSE 5.20. În ce privește calitatea procesuală (*legitimatia a causam*), prin această condiție se înțelege aptitudinea părților de a sta în proces ca pârât sau reclamat (petent, respectiv parte reclamată – conform O.G. nr. 137/2000). Calitatea procesuală, este strâns legată de justificarea interesului, interes care trebuie să fie legitim, personal, născut și actual. Discuții, față de aspectele reținute în prezenta cauză, sunt puse din punctul de vedere al condiției ca interesul să fie personal. Or, față de obiectul prezentei cauze, se observă că acesta nu poate fi personal, devreme ce nu se face vorbire despre credincioșii „susținătorii BOR”, ci despre BOR ca instituție.

OSE 5.21. Consider că singura în măsură a critica, din punctul de vedere al nerespectării principiului nediscriminării, articolul obiect al prezentei cauze, este BOR, prin reprezentant, sau orice altă formă ar fi ales, dar care să ateste existența unei voințe unilaterale a instituției, aceasta fiind în speță criticată, aceasta fiind cea care a făcut demersul ce a condus la apariția articolului criticat în prezenta speță.

Opinie majoritară privind fondul petiției, exprimată de: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Teodora, Cazacu Ioana Liana, Haller István, Lazăr Maria, Panfile Anamaria, Stanciu Claudia Sorina:

5.10. O.G. nr. 137/2000 privind combaterea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările ulterioare (în continuare O.G. nr. 137/2000), la art. 2 alin. (1) prevede: „Potrivit prezentei ordonanțe, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință, pe bază de rasă, naționalitate, etnie, limbă, religie, categorie socială, convingeri, sex, orientare sexuală, vârstă, handicap, boală cronică necontagioasă, infectare HIV, apartenență la o categorie defavorizată, precum și orice alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege, în domeniul politic, economic, social și cultural sau în orice alte domenii ale vieții publice”.

5.11. Astfel se poate considera discriminare

- o diferențiere
- bazată pe un criteriu
- care atinge un drept.

5.12. În conformitate cu jurisprudența CEDO în domeniu, diferența de tratament devine discriminare atunci când se induc distincții între situații analoage și comparabile fără ca acestea să se bazeze pe o justificare rezonabilă și obiectivă. Instanța europeană a decis în mod constant că pentru ca o asemenea încălcare să se producă „trebuie stabilit că persoane plasate în situații analoage sau comparabile, în materie, beneficiază de un tratament preferențial și că această distincție nu-și găsește nici o justificare obiectivă sau rezonabilă”. CEDO a apreciat prin jurisprudența sa, că statele contractante dispun de o anumită marjă de apreciere pentru a determina dacă și în ce măsură diferențele între situații analoage sau comparabile sunt de natură să justifice distincțiile de tratament juridic aplicate (de exemplu: *Fredin împotriva Suediei*, 18 februarie 1991; *Hoffman împotriva Austriei*, 23 iunie 1993; *Spadea și Scalabrino împotriva Italiei*, 28 septembrie 1995; *Stubbings și alții împotriva Regatului Unit*, 22 octombrie 1996).

5.13. Constatăm că există o diferențiere, afirmațiile primului reclamat se referă în context negativ la Biserica Ortodoxă și în mod indirect la cei de religie ortodoxă.

5.14. Criteriul de diferențiere este cel al religiei.

5.15. Dreptul restrâns este dreptul la demnitate, garantat de Constituția României.

5.16. În concluzie, sunt incidente prevederile art. 2 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000, republicată. Afirmațiile primului reclamat reprezintă discriminare directă, întrucât se creează o deosebire pe bază de religie care are ca efect restrângerea exercitării, în condiții de egalitate, a dreptului la demnitate.

5.17. Conform art. 15 al O.G. nr. 137/2000, republicată, „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament

manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

5.18. Se poate constata că afirmația primului reclamat a ajuns la public prin intermediul celui de-al doilea reclamat, și vizează atingerea demnității, creează o atmosferă ostilă, degradantă, umilitoare la adresa persoanelor de religie ortodoxă. Astfel sunt incidente și prevederile art. 15 al O.G. nr. 137/2000.

5.19. În astfel de cauze trebuie analizată și limita dintre dreptul la demnitate și libertatea de exprimare, raportându-ne la jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) în domeniu.

Opinie majoritară privind interpretarea limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, exprimată de: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Teodora, Cazacu Ioana Liana, Panfile Anamaria, Stanciu Claudia Sorina:

5.20. În drept, în soluționarea prezentei petiții apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

➤ art. 10 și art. 14 din Convenția europeană a drepturilor omului și libertăților fundamentale;

➤ art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;

➤ art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. nr. 137/2000).

5.21. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportat la articolul publicat de către reclamat, obiect al prezentei petiții. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și în consecință se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

5.22. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- să fie prevăzută de lege (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),

- să urmărească un scop legitim,

- să fie necesară într-o societate democratică și

- să fie proporțională cu scopul urmărit (*C. Birsan*, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

5.23. Prima cerință, cea a existenței unei prevederi legale, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000. Totuși, apreciem că acest text de lege trebuie coroborat cu art. 2 alin. (8) din O.G. nr. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că ambele texte normative sunt previzibile și accesibile, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

5.24. Raportat la scopul legitim urmărit prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a cetățenilor de religie ortodoxă din România.

5.25. Protecția demnității unei persoane aparținând unui grup ori unei comunități, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcarea a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriu etnic,
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de religia acestora – astfel cum prevede art. 15 din O.G. nr. 137/2000, republicată.

5.26. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

5.27. Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea exprimare „este necesară într-o societate democratică”. În acest demers Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

5.28. Astfel în cazul de față ne raportăm la libertatea de exprimare și corelativ la dreptul de a nu fi supus discriminării. Dreptul de a nu fi supus discriminării constituie unul dintre drepturile fundamentale într-o societate democratică, dreptul la egalitate constituind un drept cu aplicare imediată și nu progresivă având în vedere că discriminarea în sine este un afront adus demnității umane. Tratamentul discriminatoriu are de cele mai multe ori ca scop sau ca efect umilirea, degradarea sau interferența cu demnitatea persoanei discriminate, în mod particular, dacă acest tratament se manifestă în public. Tratând pe cineva mai puțin favorabil datorită unor criterii inerente sugerează în primul rând dispreț sau lipsă de respect față de personalitatea sa.

5.29. Convenția europeană a drepturilor omului, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, prevede în art. 10 că: „orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare” și precizează în mod expres limitele acestui drept în alin. (2) al aceluiași articol: „exercitarea acestor libertăți, (*n.n.* - libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru ... protecția reputației sau a drepturilor altora”.

5.30. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că „libertatea de exprimare, garantată de art. 10 parag. 1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al parag. 2 al art. 10, libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică”. (CEDO, între altele, *Lingens c. Austria*, *Oberschlick c. Austria*, *Sunday Times c. U.K.*, *Observer și Guardian c. U.K.*, *Castells c. Spania*, *Thorgeirson c. Islanda*, *Jersild c. Danemarca*, *Goodwin c. U.K.*, *De Haes și Gijels c. Belgia*, *Dalban c. România*).

5.31. În acest sens, „Presa joacă un rol esențial într-o societate democratică. Deși nu trebuie să depășească, între alte limite, și pe aceea a protecției reputației altora, este de datoria presei să transmită informații și idei cu privire la toate chestiunile de interes public. (CEDO, 26 noiembrie 2001, cauza *Observer și Guardian c. United Kingdom*, parag. 59; cauza *Bladet Tromso and Stensaas c. Norway*, parag. 59, 24 iunie 2004; cauza *Von Hannover c. Germany*, parag. 58).

5.32. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. De aici decurge poziția privilegiată acordată liberei discuții a chestiunilor de interes general, și în particular libertății presei, atunci când aceasta intră în conflict cu alte valori pe care statul le poate în mod legitim apăra.

5.33. Sintagma folosită de reclamat referitor la Biserica Ortodoxă, o organizație anti-umană, criminală, anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria bunăstare este de natură a aduce atingere dreptului la libertatea de gândire, conștiință și religie fiind de natură a crea un cadru intimidant și degradant pentru credincioșii ortodocși cât și pentru clerul Bisericii Ortodoxe Române.

5.34. Afirmațiile au un caracter general lezând o întreagă comunitate. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât de către societate cât și de către jurnaliști rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără nici un fel de deosebire.

5.35. Articolul publicat pe blogul publicației „Adevărul” a apărut ca urmare a demersului de susținere al Patriarhiei Române a inițiativei cetățenești europene „Unul dintre noi”, care are drept scop ridicarea nivelului de protecție juridică în *Uniunea Europeană* a demnității, a dreptului la viață și a integrității fiecărei ființe umane de la concepție. În acest sens, Reprezentanța Patriarhiei Române pe lângă instituțiile europene și Comisia Episcopatelor (Romano-Catolice) din Europa (COMECE) au susținut activ amendarea în Parlamentul European a articolelor care privesc aspecte etice (în special problema finanțării cercetării pe embrioni umani) ale noului program cadru de cercetare 2014-2020 – Orizont 2020.

5.36. În acest context numirea Bisericii Ortodoxe Române ca fiind o organizație anti-umană, criminală, anti-viață, al cărei scop pare a fi propășirea suferinței și mizeriei, a misticismului și necunoașterii, pentru propria bunăstare este de natură a crea o atmosferă degradantă la adresa credincioșilor ortodocși. Într-o societate democratică, fiecare dintre membrii acesteia are dreptul la liberă exprimare fără însă a aduce atingere convingerilor semenilor săi. În speță ne aflăm în fața unui subiect care a ridicat numeroase controverse, având susținători de ambele părți.

5.37. Legea nr. 489/2006 privind libertatea religioasă și regimul general al cultelor recunoaște rolul cultelor în viața publică, stipulând faptul că România nu are o religie de stat, cultele fiind „egale în fața legii și a autorităților publice. Statul, prin autoritățile sale, nu va promova și nu va favoriza acordarea de privilegii sau crearea de discriminări față de vreun cult”.

5.38. Așadar vorbim de o neutralitate a statului care se manifestă în raport cu orice cult recunoscut de lege însă și de o necesitate de a ocroti orice cult, cultul fiind reprezentat nu numai de către conducătorii acestuia cât și despre adepții săi.

5.39. Astfel, nu are niciun fel de relevanță numărul adepților vreunui cult, singura cerință fiind deținerea calității de cult recunoscut: „Calitatea de cult recunoscut de stat se dobândește prin hotărâre a Guvernului, la propunerea Ministerului Culturii și Cultelor, de către asociațiile religioase care, prin activitatea și numărul lor de membri, oferă garanții de

durabilitate, stabilitate și interes public” (art. 17 din Legea nr. 489/2006). Potrivit prevederilor legale nu există conceputul de cult majoritar fiecare dintre acestea bucurându-se de protecția legii or *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*.

5.40. În acest context, sintagma analizată este de natură a avea un puternic impact prin caracterul discriminator și defăimător. Afirmațiile celui în cauză sunt discriminatorii și de natură să dea naștere unei atmosfere degradante și ostile la adresa petentului (adept al unei „organizații criminale”).

5.41. Potrivit art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare: „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist - șovină, de instigare la ură rasială sau națională ori acel comportament care are ca scop să vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

5.42. În doctrina de specialitate privitoare la dreptul la opinie și exprimare, precum și exercitarea acestuia, se remarcă, sub acest aspect, că Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice (publicat în Colecția de Legi și Decrete IV/1974) prin art. 19 alin. (3) stabilește că „exercițiul libertății de exprimare comportă îndatoriri speciale și responsabilități speciale și că poate fi supusă anumitor restricții care trebuie să fie expres stabilite prin lege și sunt necesare: respectul drepturilor sau reputației altora; salvagădării siguranței naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice”.

5.43. Convenția europeană a drepturilor omului, ratificată de România prin Legea nr. 30/1994, prevede în art. 10 că: „orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare” și precizează în mod expres limitele acestui drept în alin. (2) al aceluiași articol: „exercitarea acestor libertăți (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru (...) protecția reputației sau a drepturilor altora”.

5.44. Colegiul director reține faptul că afirmațiile părții reclamante au un caracter discriminatoriu, potrivit art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, constatând astfel săvârșirea unei fapte de discriminare. Față de reclamata S.C. Adevărul Holding S.A. Colegiul director aplică amenda contravențională în valoare de 2000 lei, având în vedere următoarele:

- a) discriminarea a vizat o comunitate;
- b) articolul se putea accesa de un număr mare de cititori;
- c) limbajul utilizat este de natură a aduce atingere este de natură a crea o atmosferă degradantă la adresa credincioșilor ortodocși, cultul fiind reprezentat nu numai de către conducătorii acestuia cât și despre adepții săi.

Opinie separată privind interpretarea limitei dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitate, exprimată de Haller István și Lazăr Maria:

OSF 5.20. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale (cunoscut în general sub denumirea de Convenția europeană a drepturilor omului, în

continuare Convenția) prevede, la art. 10 alin. (2), limitarea libertății de exprimare: „Exercitarea acestor libertăți, ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau unor sancțiuni prevăzute de lege care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești”. Prin urmare, în conformitate cu acest tratat internațional, în Europa libertatea de exprimare nu este un drept absolut. Nu este lipsit de relevanță nici faptul că libertatea de exprimare este singurul drept cu privire la care Convenția subliniază: „comportă îndatoriri și responsabilități”. Totodată art. 17 al Convenției interzice abuzul de drept: „Nicio dispoziție din prezenta convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup, sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de această convenție”.

OSF 5.21. Curtea Europeană a Drepturilor Omului (în continuare CEDO) analizează, în ordine, următoarele aspecte:

- existența unei limitări a libertății de exprimare;
- legalitatea restrângerii libertății de exprimare prin
  - existența unei norme juridice care prevede restrângerea;
  - calitatea normei juridice, și anume
    - accesibilitatea;
    - precizia;
    - previzibilitatea normei;
- legitimitatea restrângerii, ceea ce trebuie să fie prevăzută de Convenție (pentru securitatea națională, integritatea teritorială, siguranța publică, apărarea ordinii, prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, moralei, reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale, pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești);

- necesitatea restrângerii într-o societate democratică.

OSF 5.22. În mod evident, orice sancționare a limbajului discriminator, chiar și doar printr-un avertisment de natură contravențională, reprezintă o limitare a libertății de exprimare.

OSF 5.23. Privind legalitatea restrângerii, situația din România este cât se poate de clară. Decizia nr. 62 din 18 ianuarie 2007 a Curții Constituționale promovează respectarea dreptului la demnitate; există și o protejare a dreptului la demnitate prin art. 15 al O.G. nr. 137/2000 privind combaterea tuturor formelor de discriminare, republicată, accesibilă (prin publicarea în Monitorul Oficial al României), cu sancțiuni evidente.

OSF 5.24. Pot apare probleme privind previzibilitatea normei, astfel Colegiul director, pentru a evita aceste probleme, ar trebui să aibă o practică cât se poate de coerentă. Din păcate soluțiile incoerente ale Colegiului director au transformat o normă previzibilă într-una arbitrară, în care nu are prioritate norma juridică ci interesele politice și interesele personale (a se vedea în acest sens pct. **OSF 5.31.**).

OSF 5.25. Legitimitatea sancționării este dată prin nevoia de a proteja, în principal, reputația și drepturile altora, dar se poate invoca, spre exemplu, și siguranța publică, apărarea ordinii, protecția moralei etc.

OSF 5.26. Necesitatea restrângerii într-o societate democratică este elementul cel mai subiectiv din analiza CEDO. Având în vedere acest fapt, CEDO a elaborat un set de principii aplicabile în domeniu:

a) libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice, și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §41; *Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Otto-Preminger-Institute c. Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Jersild c. Danemarcei [Marea Cameră]*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31; *Wingrove c. Regatului Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §52; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46; *Fressoz și Roire c. Franței [Marea Cameră]*, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Ceylan c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 23556/94, 8 iulie 1999, §74; *Erdoğan și Ince c. Turciei*, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §57/i; *Sürek c. Turciei* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turciei* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §54; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/i; *Öztürk c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegiei [Marea Cameră]*, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *Karkin c. Turciei*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §27; *Erdoğan c. Turciei*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §52; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *İbrahim Aksoy c. Turciei*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §51; *E.K. c. Turciei*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §69; *Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §37);

b) libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care offensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângerii trebuie stabilite în mod convingător (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Otto-Preminger-Institute c. Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46; *Fressoz și Roire c. Franței [Marea Cameră]*, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Ceylan c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 23556/94, 8 iulie 1999, §74; *Erdoğan și Ince c. Turciei*, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §57/ii; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/i; *Öztürk c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegiei [Marea Cameră]*, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *Erdoğan c. Turciei*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §52; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39/i; *E.K. c. Turciei*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §69; *Karkin c. Turciei*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §27);

c) exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*,

8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979); astfel, între altele, în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbatere publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care ofensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (*Otto-Preminger-Institute c. Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49; *Wingrove c. Regatului Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §52; *Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §37);

d) în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări; această situație însă nu exclude o supervizare din partea CEDO (*Otto-Preminger-Institute c. Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §50; *Wingrove c. Regatului Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §58);

e) îndatoririle și responsabilitățile legate de exercitarea libertății de exprimare au o semnificație specială în situații de conflict sau de tensiuni, o grijă particulară trebuie manifestată față de vehicularea prin presă a limbajului urii sau a promovării violenței (*Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §63; *Sürek c. Turciei* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §60; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §42)

f) toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste, prin urmare este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină orice formă de expresii care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță, cu condiția ca orice formalitate, condiție, restricție sau amendă impusă să fie proporțională cu legitimitatea invocată (*Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §40);

g) art. 17 al Convenției previne ca grupurile totalitare sau persoanele care incită la ură rasială să exploateze în propriul interes principiile enunțate, întrucât scopul acestor grupări este de a distruge drepturile și libertățile; această prevedere se referă și la activitățile politice (*Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei*, 8348/78 și 8406/78, 11 octombrie 1979; *Ohensberger c. Austriei*, nr. 21318/93, 2 septembrie 1994);

h) abuzul cu libertatea de exprimare nu este combatibil cu democrația și drepturile omului, încalcă drepturile altora (*Witzsch c. Germaniei*, nr. 7485/03, 13 decembrie 2005);

i) anumite expresii concrete reprezintă un limbaj al urii, care pot insulta indivizi sau grupuri de persoane, iar aceste expresii nu se bucură de protecția articolului 10 al Convenției (*Jersild c. Danemarcei [Marea Cameră]*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §35; *Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §41);

j) atacurile vehemente împotriva grupurilor religioase sau etnice sunt incompatibile cu valorile proclamate și garantate de Convenție, și anume toleranța, pacea socială și nediscriminarea (*Norwood c. Regatului Unit*, nr. 23131/03, 16 noiembrie 2004, *Ivanov c. Rusiei*, nr. 35222/04, 20 februarie 2007);

k) se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă; statele au o anumită marjă de apreciere privind existența nevoii, dar

această apreciere se completează cu supervizarea europeană atât a legislației cât și a modului de aplicare al legislației de instanțele independente; CEDO este împuternicit să ofere interpretarea în ce măsură restricția sau sancționarea este reconciliabilă cu libertatea de exprimare (*Handyside c. Regatului Unit*, nr. 5493/72, 7 decembrie 1976, §49; *Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §39; *Otto-Preminger-Institute c. Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §50; *Wingrove c. Regatului Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §53; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §52; *Lehideux și Isorni c. Franței*, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, §51; *Fressoz și Roire c. Franței [Marea Cameră]*, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Ceylan c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 23556/94, 8 iulie 1999, §74; *Erdoğan și Ince c. Turciei*, nr. 25067/94 și nr. 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §57/iii; *Sürek c. Turciei* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turciei* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §54; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/ii; *Öztürk c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegiei [Marea Cameră]*, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *News Verlags Gmbh & CoKG c. Austriei*, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, §52; *Erdoğan c. Turciei*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §53; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39; *İbrahim Aksoy c. Turciei*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §53; *E.K. c. Turciei*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §71; *Karkin c. Turciei*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §29-30; *Gündüz c. Turciei*, nr. 35071/97, 4 decembrie 2003, §38);

l) în exercitarea supervizării, CEDO analizează atât conținutul cât și contextul afirmațiilor în cauză; restrângerea trebuie să fie proporțională cu legitimitatea restrângerii, autoritățile trebuie să justifice relevanța și suficiența lor (*Jersild c. Danemarcei [Marea Cameră]*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §52; *Lehideux și Isorni c. Franței*, nr. 55/1997/839/1047, 23 septembrie 1998, §51; *Fressoz și Roire c. Franței [Marea Cameră]*, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Erdoğan și Ince c. Turciei*, nr. 25067/94 și 25068/94, 8 iulie 1999, §47; *Gerger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek c. Turciei* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turciei* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §54; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §43/iii; *Öztürk c. Turciei [Marea Cameră]*, nr. 22479/93, 28 septembrie 1999, §64; *Nilsen și Johnsen c. Norvegiei [Marea Cameră]*, nr. 23118/93, 25 noiembrie 1999, §43; *News Verlags Gmbh & CoKG c. Austriei*, nr. 31457/96, 11 ianuarie 2000, §52; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39); trebuie să existe o proporționalitate între impactul afirmației sancționate și sancțiune (*Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §40; *Gerger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §50; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §39); orice formalitate, condiție, restricție sau penalitate impusă considerată a fi necesară într-o societate democratică pentru sancționarea sau chiar prevenirea atacurilor indecente asupra obiectelor venerației religioase trebuie să fie proporțională cu scopul legitim urmărit (*Otto-Preminger-Institute c. Austriei*, nr. 13470/87, 20 septembrie 1994, §49);

m) Convenția nu lasă prea mult spațiu restricțiilor în domeniul discursurilor politice sau discursurilor care ating interesul general; permisivitatea privind criticile față de guvern trebuie să fie mai pronunțată decât privind cetățeni privați, chiar și politicieni; într-un sistem democratic acțiunile guvernului trebuie urmărite îndeaproape nu doar de către autoritățile legislative și judiciare, dar și de opinia publică; poziția dominantă ce ocupă guvernul îi

recomandă să nu utilizeze sancțiunile penale, întrucât are alte posibilități de a răspunde la atacuri și critici injuste; autorităților competente ale statului rămân suficiente posibilități de a adopta, în calitatea lor de garanți ai ordinii publice, măsuri de sancționare adecvate fără ca acestea să devină excesive; totuși în situația în care afirmațiile incită la violență împotriva unor persoane sau oficiali ori împotriva unui segment al societății, autoritățile statului se bucură de o apreciere mai largă când examinează necesitatea restrângerii libertății de exprimare (*Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Wingrove c. Regatului Unit*, nr. 19/1995/525/611, 25 noiembrie 1996, §58; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §54; *Geger c. Turciei*, nr. 24919/94, 8 iulie 1999, §46; *Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §60; *Sürek c. Turciei* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §61; *Sürek c. Turciei* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §57; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §46; *Erdoğan c. Turciei*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §62; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §40; *İbrahim Aksoy c. Turciei*, nr. 28635/95, 30171/96 și 34535/97, 10 octombrie 2000, §52; *E.K. c. Turciei*, nr. 28496/95, 7 februarie 2002, §70; *Karkin c. Turciei*, nr. 43928/98, 23 septembrie 2003, §28);

n) libertatea de exprimare are o importanță specială pentru politicieni sau persoanele alese ca reprezentanți unui electorat, care trebuie să-și atragă atenția asupra preocupării lor; limitarea libertății de exprimare pentru un politician aflat în opoziție sau pentru un parlamentar solicită un examen mai temeinic din partea CEDO (*Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §46);

o) fără dubii, libertatea discursului politic nu este absolut prin natura sa, statele pot introduce restricții și sancțiuni, CEDO având rolul final de a analiza compatibilitatea acestor măsuri cu libertatea de exprimare (*Incal c. Turciei*, nr. 41/1997/825/1031, 9 iunie 1998, §53)

p) presa joacă un rol esențial într-o societate democratică; deși nu trebuie să treacă de anumite limite, cum ar fi privind securitatea națională, integritatea teritorială, amenințarea cu violență, prevenirea dezordinii și criminalității, respectarea reputației și drepturilor altora, necesitatea de a preveni transmiterea unor informații confidențiale, are sarcina de a oferi – într-o manieră conformă cu obligațiile și responsabilitățile sale – informații și idei de interes public, în particular în chestiuni politice, inclusiv cele care divid societatea dar și cele care prezintă justiția; libertatea presei reprezintă unul din cele mai bune posibilități de a crea o opinie privind ideile și atitudinile liderilor politici; libertatea jurnalistică acoperă posibila recurgere la un grad de exagerare, chiar și provocare (*Lingens c. Austriei*, nr. 9815/82, 8 iulie 1986, §41-42; *Castells c. Spaniei*, nr. 11798/85, 23 aprilie 1992, §42; *De Haes și Gijssels c. Belgiei*, nr. 19983/92, 24 februarie 1997, §37; *Fressoz și Roire c. Franței [Marea Cameră]*, nr. 29183/95, 21 ianuarie 1999, §45; *Sürek și Özdemir c. Turciei*, nr. 23927/94 și nr. 24277/94, 8 iulie 1999, §58; *Sürek c. Turciei* nr. 1, nr. 26682/95, 8 iulie 1999, §59; *Sürek c. Turciei* nr. 4, nr. 24762/94, 8 iulie 1999, §55; *Okçuoğlu c. Turciei*, nr. 24246/94, 8 iulie 1999, §44; *Erdoğan c. Turciei*, nr. 25723/94, 15 iunie 2000, §52; *Şener c. Turciei*, nr. 26680/95, 18 iulie 2000, §41);

q) presa nu are doar dreptul ci și obligația de a prezenta informații de interes public conform dreptului publicului de a primi aceste informații (*Jersild c. Danemarcei [Marea Cameră]*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31);

r) nu se protejează doar informația în sine, dar și forma prin care se aduce la cunoștința opiniei publice (*Jersild c. Danemarcei [Marea Cameră]*, nr. 15890/89, 23 septembrie 1994, §31);

s) stabilirea pedepselor este în principiu de competența instanțelor naționale, CEDO consideră totuși că aplicarea pedepsei închisorii pentru o infracțiune în domeniul presei nu este compatibilă cu libertatea de exprimare a jurnaliștilor, decât în circumstanțe excepționale, mai ales atunci când au fost grav afectate alte drepturi fundamentale, ca de exemplu în cazul utilizării limbajului urii sau incitării la violență (*Cumpănă și Mazăre c. României*, nr. 33348/96, 17 decembrie 2004, §115);

t) principiile privind libertatea de exprimare vizează și funcționarii publici, deși este legitimat ca statul să impună față de ei obligația discreției, ținând cont de statutul lor special (*Ahmed și alții c. Regatului Unit*, nr. 65/1997/849/1056, 2 septembrie 1998, §56).

OSF 5.27. Art. 30 al Constituției României asigură libertatea de exprimare, dar prevede și limitele acestei libertăți: „(6) Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine. (7) Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război, de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri”.

OSF 5.28. Decizia nr. 62 din 18 ianuarie 2007 a Curții Constituționale consideră că dreptul la demnitate este una dintre valorile supreme, iar lezarea acestui drept poate fi sancționată chiar și penal: „Obiectul juridic al infracțiunilor de insultă și calomnie, prevăzute de art. 205 și, respectiv, art. 206 C.pen., îl constituie demnitatea persoanei, reputația și onoarea acesteia. Subiectul activ al infracțiunilor analizate este necircumstanțiat, iar săvârșirea lor se poate produce direct, prin viu grai, prin texte publicate în presa scrisă sau prin mijloacele de comunicare audiovizuale. Indiferent de modul în care sunt comise și de calitatea persoanelor care le comit — simpli cetățeni, oameni politici, ziariști etc. —, faptele care formează conținutul acestor infracțiuni lezează grav personalitatea umană, demnitatea, onoarea și reputația celor astfel agresați. Dacă asemenea fapte nu ar fi descurajate prin mijloacele dreptului penal, ele ar conduce la reacția de facto a celor ofenșați și la conflicte permanente, de natură să facă imposibilă conviețuirea socială, care presupune respect față de fiecare membru al colectivității și prețuirea în justa măsură a reputației fiecăruia. De aceea, valorile menționate, ocrotite de Codul penal, au statut constituțional, demnitatea omului fiind consacrată prin art.1 alin.(3) din Constituția României ca una dintre valorile supreme”.

OSF 5.29. Aplicând principiile CEDO, constatăm următoarele:

- libertatea de exprimare constituie unul din fundamentele esențiale ale societății democratice și una dintre condițiile de bază ale progresului societății și ale autorealizării individuale [pct. **OSF 5.26.**, lit. a)] — astfel orice restrângere trebuie să fie bine motivată și absolut necesară;

- libertatea de exprimare nu vizează doar informațiile sau ideile primite favorabil sau considerate a fi inofensive sau indiferente, ci și cele care ofensează, șochează sau incomodează statul sau orice parte a populației; acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și înțelegerii, fără de care nu poate exista o societate democratică; libertatea de exprimare are și excepții, dar care trebuie interpretate în mod strict, iar necesitatea oricărei restrângeri trebuie stabilite în mod convingător (pct. **OSF 5.26.**, lit. b) — în cauza supusă soluționării se exprimă opinii personale, care șochează sau incomodează o parte a societății, dar fără a incita împotriva comunității;

- exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și responsabilități, astfel în contextul opiniilor religioase și credințelor este legitimat să se includă obligația de a evita pe

cât se poate expresii care, în mod gratuit, ofensează pe alții, profanează sau care reprezintă o ingerință în drepturile lor, care astfel nu contribuie la orice formă de dezbateră publică capabilă de a duce la un progres al relațiilor umane; statele au o marjă de apreciere când reglementează libertatea de exprimare în relație cu afirmații care ofensează convingerile personale, în special cele morale sau religioase (pct. OSF 5.26., lit. c) — se poate reține că autorul afirmației a dorit să-și exprime un punct de vedere privind necesitatea de a combate misticismul, necunoașterea și de a promova dezvoltarea științei;

- în cazul moralității nu este posibil să se ajungă la un concept uniform european privind semnificația religiei în societate; chiar și în interiorul unui stat pot exista variații ale conceptului; prin urmare nu este posibil să se ajungă la o definiție comprehensivă privind ce reprezintă o limitare permisibilă a libertății de exprimare dacă exprimarea se îndreaptă împotriva sentimentului religios al altora; o marjă de apreciere trebuie lăsat prin urmare autorităților naționale în a stabili necesitatea unei astfel de limitări [pct. OSF 5.26., lit. d)] — apreciem că afirmațiile vizează o religie majoritară, care se bucură de o largă susținere în rândul populației, astfel nu este nevoie de o ingerință a autorităților statului pentru a apăra ideile religioase exprimate de Biserica Ortodoxă;

- se poate invoca necesitatea restrângerii libertății de exprimare în situația în care există o nevoie publică urgentă [pct. OSF 5.26., lit. k)] — cum s-a arătat și anterior, fiind vorba de afirmații care se îndreaptă împotriva unui cult majoritar, împotriva căruia puțini îndrăznesc să formuleze critici, nu există o nevoie publică urgentă de a limita libertatea de exprimare.

OSF 5.30. Prin urmare considerăm că afirmațiile primului reclamat care fac obiectul petiției, publicate de cel de-al doilea reclamat, sunt protejate de art. 10 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale.

OSF 5.31. Arătăm că prin cazuistica sa, Colegiul director (prin vot majoritar) a constatat că sunt protejate de art. 10 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale inclusiv afirmații îndreptate împotriva unor comunități extrem de vulnerabile, cum ar fi romii (afirmații privind criminalitatea etnică a romilor făcute de o serie de persoane politice din partidele guvernamentale, relevante fiind spre exemplu afirmațiile primului ministru Victor Ponta) sau homosexualii (în mod similar o serie de persoane politice au făcut afirmații homofobe, nesancționate de CNCD nici măcar cu un avertisment, cum ar fi afirmațiile făcute de Puiu Hașotii sau Alexandru Băișeanu). Chiar în aceeași zi cu soluționarea prezentei cauze, Colegiul director constatând despre o serie de afirmații ca fiind antisemite și homofobe (Hotărârea 717 din 04.12.2013), a aplicat doar sancțiunea de avertisment, nu și sancțiunea cu amendă, cum a procedat în prezenta cauză, deși conform jurisprudenței CEDO în domeniu CNCD trebuia să protejeze grupurile vulnerabile și nu comunitatea majoritară.

OSF 5.32. Pentru a sublinia cele arătate la punctul anterior, invocăm două decizii relevante ale CEDO:

Cazul Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei

(8348/78 și 8406/78)

Decizie de inadmisibilitate, 11 octombrie 1979

Descrierea cazului:

Primul aplicant, președintele unui partid politic care militează pentru state pure din punct de vedere etnic, a fost condamnat la două săptămâni de închisoare pentru împărțirea unor broșuri care, conform instanței de judecată, a incitat la ură rasială, prin afirmația că olandezii sunt albi și pentru următoarele: „Adevărul este că marea parte a populației de mult timp s-a saturat de prezența

a sutelor de mii de surinamezi, turci și alții așa-numiți muncitori imigranți, care nu sunt doriți aici”; „Acești străini indezirabili trebuie să părăsească țara noastră cât mai urgent posibil”; „Imediat după ce Nederlandse Volks Unie va ajunge la putere în țara noastră, se va face ordine în afaceri, începând cu expulzarea surinamezilor, turcilor și a altor așa numiți muncitori imigranți”. Biroul electoral a interzis participarea celor doi aplicanți (al doilea aplicant fiind vicepreședintele partidului) la alegerile din 1978, motivând că partidul politic în cauză are un discurs rasist.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- protecția reputației și drepturilor altora.

Aplicarea principiilor:

- CEDO constată că afirmațiile în cauză reprezintă discriminarea rasială, interzisă prin tratate internaționale, ce poate fi considerată și tratament degradant, totodată incită la expulzare colectivă, interzisă de Convenție;
- aplicanții caută să utilizeze art. 10 al Convenției pentru a crea o bază activităților care contravin textului și spiritului Convenției și care, dacă li s-ar asigura, ar putea contribui la distrugerea drepturilor și libertăților;
- prin urmare aplicația nu este admisibilă.

Cazul Dağtekin c. Turciei

(36215/97)

Decizia Curții Europene a Drepturilor Omului, Secția întâi, 13 ianuarie 2005

Descrierea cazului:

Aplicantul, editor și proprietarul unei edituri, a publicat o carte intitulată *Xide Naxirvan și genocidul din Dersim*, în care acuză guvernul Turciei de genocid în Kurdistan. Sub acuzația de propagandă împotriva integrității și unității statului, aplicantul a fost condamnat la plata unei amenzi penale.

Legitimitatea constatată de CEDO:

- protejarea integrității teritoriale.

Aplicarea principiilor:

- CEDO constată că afirmațiile aplicantului, deși prezintă negativ istoria Turciei, utilizează un limbaj ostil, dar nu încurajează violența, rezistența armată, insurecția și nu constituie un limbaj al urii;
- condamnarea aplicantului este o măsură disproporționată, astfel nu este necesară într-o societate democratică.

OSF 5.33. În consecință considerăm că afirmațiile care fac obiectul prezentei cauze sunt în limitele libertății de exprimare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată,

Colegiul director hotărăște:

1. Clasează petiția ca fiind incompletă privind primul reclamat conform prevederilor art. 11 alin. 1 al Procedurii interne de soluționare a petițiilor și sesizărilor (cu unanimitatea de voturi a membrilor prezenți la ședință);
2. Respinge excepția lipsei calității procesuale active a petentului, invocată din oficiu (cu 7 voturi pentru, 1 împotriva ale membrilor prezenți la ședință);

3. Constată că afirmațiile găzduite de cel de-al doilea reclamat reprezintă discriminare și încalcă dreptul la demnitate al persoanelor de religie ortodoxă, conform art. 2 alin. (1) și art. 15 al O.G. nr. 137/2000 (cu 5 voturi pentru, 2 împotriva ale membrilor prezenți la ședință);

4. Aplicarea amenzii contravenționale în valoare de 2000 lei față de S.C. Adevărul Holding S.R.L., care se identifică cu următoarele date: sediu - Str. Fabrica de Glucoză nr. 21, sector 2, București, înregistrată în Registrul Comerțului București sub nr. J40/14119/2006, CUI RO 18990288, având cont de virament nr. RO70BRDE441SV58305914410 deschis la BRD Decebal, București, Romania conform art. 26 alin. (1) din O.G. nr. 137/2000 (cu 5 voturi pentru, 2 împotriva ale membrilor prezenți la ședință);

5. O copie a prezentei hotărâri se va comunica părților și Administrației Finanțelor Publice sector 2 București pentru plata amenzii (cu unanimitatea de voturi a membrilor prezenți la ședință).

Membrii Colegiului director prezenți la ședință: Asztalos Csaba Ferenc, Bertzi Theodora, Cazacu Ioana Liana, Haller István, Lazăr Maria, Panfile Anamaria, Stanciu Claudia Sorina, Vasile Alexandru Vasile.